

Anadolu'nun Vahşi Kedileri

Vahşi kediler insanoğlunun tarih boyunca hep ilgisini çekti, hâlâ da çekmeye devam ediyor.

Bugün ülkemizde vaşak, karakulak, saz kedisi, yaban kedisi ve İran leoparı olmak üzere beş vahşi kedi türü yaşamlarını zor koşullar altında devam ettirmeye çalışıyor. Zor koşullar derken kötü hava koşullarından, avdan değil insan kaynaklı nedenlerden söz ediyoruz. Yaşam alanlarının daralması ve tarımda kullanılan zehirler (avlayacakları hayvanların zehirlenmesi) ülkemiz vahşi kedilerinin soyunu tehdit ediyor. Ayrıca büyük kedi avlamanın avcılar arasında bir tür saygınlık olarak görülmesi nedeniyle de görüldükleri yerde vurulabiliyorlar. Vahşi kediler ile ilgili bilimsel araştırma yapmak da kolay değil. Ekosistemdeki sayılarının doğal olarak az olması, gece aktif olmaları, kendilerini iyi gizlemeleri gibi nedenlerle doğal popülasyonları hakkında kesin bilgiler elde edilemiyor. Son zamanlarda ise uygulanan fotokapan yöntemleriyle haklarında görsel bilgi edinilmeye başlandı. Tavşanlar, küçük memeliler (özellikle kemiriciler), yakalayabildikleri kuşlar (özellikle zamanını yerde besin arayarak geçiren kuş türleri), yılanlar, kertenkeleler ve kurbağalar vahşi kedilerin başlıca besinlerini oluşturur.

Vaşak *Lynx lynx*

Ülkemiz vahşi kedileri içinde en bilineni diyebiliriz. İnsanlardan uzak durmayı ve gece avlanmayı tercih ederler. Son zamanlarda fotokapan yöntemiyle en çok görüntüsü alınan türlerin başında geliyor. Hafif sarımsı, bej deri üzerinde çok sayıda benek vardır. Diğer kediler gibi besin zincirinin son basamağında yer alırlar. Kendilerinden 3-4 kat büyük olan hayvanlara saldırabilirler. Ülkemizde parçalı yayılış gösterirler.

Karakulak

Bilimsel adı *Caracal caracal* olan bu kedi bilimsel adını Türkçe "karakulak" kelimesinden almıştır. Kulak uçlarındaki siyah püskül en belirgin özelliklerinden biridir. Karakulaklar çevik kedilerdir ve iyi sıçırarlar. Özellikle kuş avlarken yükseğe sıçramalarıyla bilinirler. Sırt kısımları kırmızımsı kahverengi, boyun, karın ve bacaklarının iç kısmı beyazdır. Üst dudaklarının yan tarafında geniş siyah bir benek ve gözlerden buruna kadar uzanan siyah bir çizgi bulunur. Gözlerinin çevresi beyazdır. Karakulaklar makilikler, çalılık, kayalık alanlar, seyrek bitkili yamaçlar, bozkırlar ve sıcak ve kurak iklimli yerlerde yaşarlar. Kendilerinden 2-3 kat büyük olan hayvanlara saldırabilirler.

İran Leoparı *Panthera pardus saxicolor*

Soyları uzun süre önce ülkemizde tükenmişti. Ancak son yıllarda yeniden görülmeye başladılar. Bu leoparların İran'da yaşayan bir alt tür olduğu genetik çalışmalar sonucu belirlendi. Ülkemizde de artık çok az da olsa yaşadıkları kabul ediliyor. En son 2013 yılında Diyarbakır'da bir tanesi vuruldu.

Saz kedisi *Felis silvestris*

Saz kedisi uzun bacaklı bir kedi türüdür. Boyu 50-75 cm, kuyruğuysa 25-29 cm kadardır. Vücut rengi genellikle kum grisi ve sarımsı kahverengi arasında değişir. Kulak ucunda kıl vardır. Ormanaltı bitkilerinin yoğun olduğu ormanlık alanlar, sulak alanların kenarları ve çevresi, çamurlu yerler, ıslak yeşil alanlar, durgun su kenarları, yavaş akan su kenarları, saz bitkilerinin sık görüldüğü yerler saz kedilerinin başlıca yaşam alanlarıdır. Saz kedileri terk edilmiş tilki, oklu kirpi ya da porsuk yuvalarını kullanır. Beslenirken büyük kedilerin aksine çömelir ve öylece beslenirler.

Yaban kedisi *Felis chaus*

Ev kedilerinin vahşi olarak yaşayanıdır. Ev kedilerinden farkları şunlardır: Bacakları daha uzundur, kuyruklarında 3-5 halka bulunur, kuyrukları daha gürdür, vücutlarında kıvrımsı renkte bölgeler vardır, kuyruk ucu genişleyerek biter. Kayalık ve ormanlık alanlarda yaşarlar.

Kaynaklar

- <http://www.tramem.org>

Atkuyrukları

Karasal bitkiler karayosunları, eğreltiler, açık tohumlular (gymnospermiler, kozalaklı bitkiler, örneğin çam) ve kapalı tohumlular (angiospermiler) olmak üzere dört gruba ayrılır. Bunlardan eğreltiler, açık tohumlular ve kapalı tohumlular iletim demetli bitkiler olarak da gruplandırılır. İletim demeti ifadesi, besin maddelerinin odun ve soymuk boruları denilen iletim dokularıyla taşınmasından kaynaklanır. Eğreltiler de kibrit otları, atkuyrukları ve eğreltiler olmak üzere üçe ayrılır. Bunlar tohumu olmayan, sporla üreyen bitkilerdir.

Atkuyrukları (*Equisetum* sp) çok yıllık, nemli yerlerde, sulak çayırlarda, su kenarlarında yaşayan otsu bitkilerdir. Zehirli özellik gösteren atkuyruklarının ülkemizde dokuz türü bulunur. Yapısındaki silisilik asit, potasyum gibi maddelerden dolayı tıbbi değeri de vardır. En bilineni tarla atkuyruğu (*Equisetum arvense*) türüdür. Aynı zamanda istilacı bir tür olarak bilinir. Boyları 40-50 cm, köklerinin uzunluğu 90 cm kadar olabilir. Baharda gelişen genç sürgünlerin boyu 25 cm kadar olur. Hayvanlar bu sürgünleri yerse zehirlenir. Küçük çam ağaçları gibidirler. Yapraklarının uçları sivridir.

Fotoğraflar: Dr. Bülent Gözcelioğlu